

Dokuzuncu Mektup'ta "hased", "hırs", "adavet" vs. gibi duyguların hayırlı şeylere çevrilmesi gerektiği söyleniyor. Peki, hased duygusunu nasıl hayırlı yolda kullanabiliriz? Ben bu duygunun hiçbir müsbet yönünü göremiyorum.

"İşte, tahmin ederim ki, nâsihlerin nasihatleri şu zamanda tesirsiz kaldığının bir sebebi şudur ki: Ahlaksız insanlara derler, 'Haset etme, hırs gösterme, adavet etme, inat etme, dünyayı sevme.' Yani, 'Fitratını değiştir.' gibi, zahiren onlarca mâlâyutak bir teklifte bulunurlar. Eğer deseler ki, 'Bunların yüzlerini hayırlı şeylere çeviriniz, mecralarını değiştiriniz.'; hem nasihat tesir eder, hem daire-i ihtiyarlarında bir emr-i teklif olur."(1)

İnsanın fitratını değiştirmesi ve söküp atması imkân dâhilinde değildir. Bu sebeple mümkün olanı; yüzünü değiştirmek yoluna gidilmelidir.

İnsanlara verilen bu şiddetli duygular dünyanın âdi ve basit işlerine sarf olunmak için değil, ebedî olan ahiret hayatının kazanılması için verilmiştir. İnsana düşen vazife, bu hissiyatların mecrasını ve yüzünü ahirete çevirmektir. Yoksa bu hissiyatları fitrattan söküp atmak değildir.

Hased, Allah Teâlâ'nın kullarına ihsan ettiği nimetleri çekememek, kıskançlık duymak, Allah'ın taksimine razı olmamak mânasına gelmektedir. Halbuki ayet-i kerimede şöyle buyuruluyor;

"(Resûlüm!) de ki: Mülkün hakiki sahibi olan Allah'ım! Sen mülkü dilediğine verirsin ve mülkü dilediğinden geri alırsın. Dilediğini yüceltir, dilediğini de alçaltırsın. Her türlü iyilik senin elindedir. Hakikaten sen her şeye kâdirsin." (Âl-i İmrân, 3/26).

Fudayl bin İyaz'ın, **"Mü'min gıpta eder, münafık hased eder."** buyuruyor. Bu mülâhazaya göre hasedliğin doğru ve hak yüzü gıptadır. Yani hâsid adama hasetliği bırak denilmez, gıpta et, denilir.

Gıpta; başkasında olan bir nimetin aynısının -o kişinin nimetine bir zarar ve eksilme olmadan- kendisinde de olmasını istemesidir.

Hased, başkasının elindeki nimetin gitmesini istemektir.

"Eğer adavet hasetten gelse, o bütün bütün azaptır. Çünkü haset evvela hâsidi ezer, mahveder, yandırır. Mahsud hakkında zararı ya azdır veya yoktur."

"Hasedin çaresi: Hâsid adam, haset ettiği şeylerin akıbetini düşünsün. Ta anlasın ki, rakibinde olan dünyevi hüsün ve kuvvet ve mertebe ve servet, fânidir, muvakkattir. Faydası az, zahmeti çoktur. Eğer uhrevi meziyetler ise, zaten onlarda haset olamaz. Eğer onlarda dahi haset yapsa, ya kendisi riyakârdır; âhiret malını dünyada mahvetmek ister. Veyahut mahsûdu riyakâr zanneder, haksızlık eder, zulmeder."

"Hem ona gelen musibetlerden memnun ve nimetlerden mahzun olup, kader ve rahmet-i İlâhiyeye, onun hakkında ettiği iyiliklerden küsüyor. Âdetâ kaderi tenkit ve rahmete itiraz ediyor. Kaderi tenkit eden, başını örse vurur, kırar. Rahmete itiraz eden, rahmetten mahrum kalır."

"Eğer dersen: 'İhtiyar benim elimde değil; fıtratımda adâvet var. Hem damarıma dokundurmuşlar, vazgeçemiyorum.'"

"Elcevap: Sû-i hulk ve fena haslet eseri gösterilmezse ve gıybet gibi şeylerle ve muktezasıyla amel edilmezse, kusurunu da anlasa, zarar vermez. Madem ihtiyar senin elinde değil, vazgeçemiyorsun. Senin, manevi bir nedamet, gizli bir tövbe ve zımnî bir istiğfar hükmünde olan kusurunu bilmen ve o haslette haksız olduğunu anlaman, onun şerrinden seni kurtarır. Zaten bu Mektubun bu Mebhasını yazdık, ta bu manevi istiğfarı temin etsin; haksızlığı hak bilmesin, haklı hasmını haksızlıkla teşhir etmesin."(2)

Üstad Hazretlerinin izah ettiği gibi, haset ettiğimiz dünyalıkların gelip geçici şeyler olduğunu, üstelik Allah katında derece ve kıymet kazanmanın mal ve mülk ile olmadığını düşünürsek, dünyalıkların hasede değmediğini idrak ederiz. Öyle ki hased edilen ve imrenilen dünyalık çoklarını helakete sürüklüyor, çokları davasını bu dünyalıklar yüzünden kaybediyor, böyle riskli ve tehlikeli şeylere imrenmek ve ona hased etmek akıl kârı değildir. Tıpkı kendini zehirleyen bir adama gıpta ile bakmak gibi.

Şayet insan içindeki kin ve hasedi teskin edip yüzünü hakka çeviremiyorsa bu kin ve nefreti amele dökmediği müddetçe mes'ul sayılmaz.

Yani insan o duygusunu açık etmedikçe ve onun kusur olduğunu bildiği sürece inşallah ona zarar vermez. Zaten insanın bu halden rahatsız olması, bir cihetle tövbe ve istiğfar demektir. Bu gibi manevî zafiyetler gelip geçici ya da bir imtihan icabı olduğu için, çok üstünde durup hastalık haline getirmemek gerekir. Bu halleri çabuk atlatmak için imanımızı tahkikî ve kuvvetli yapacak şeylerle meşgul olmak ve gerekirse hased ettiğimiz kişi ile daha yakın temasa ve dostluğa geçip o zihnî marazı yıkmalıyız.

Bazen hased, hased edilen kişiler ile iyi dostluk kurmamaktan da kaynaklanabilir.

Dipnotlar:

- 1) bk. [Mektubat, Dokuzuncu Mektup.](#)
- 2) bk. [age., Yirmi İkinci Mektup.](#)